

קול צופיד

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בלק - תשס"ג - מאת מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

פרשת השבוע : בלק

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ג.

שבת, תורה ותפילין

השיעור הועבר בשידור חי מבית הכנסת "בית משה" השוכן באנטוורפן שבבלגיה.

שמירת תורה ומצוות בבית כמו בחוץ

כל מקום של תורה אינו נמדד לפי היופי שהושקע בו, או לפי הזמן שהוא קיים, אלא לפי רוב שעות לימוד התורה שהצטברו בתוכו. עם ישראל אינו נמדד על פי התנהגותו בחוץ, אלא על פי התנהגותו בכל מקום, ואפילו בתוך ביתו. בית כנסת זה שאנו נמצאים בו, הוא ביכ"נ עתיק שזמן מלא חדש. ואומרים חז"ל (תענית יא.) "ושמא יאמר אדם מי מעיד בי - אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו! שנאמר כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה". ונרמז דבר זה בפסוק (במדבר ב' יז) 'כִּאֲשֶׁר יִחַנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלִמְדָה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּבֵיתוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא מִתְנַהֵג בְּלִכְתּוֹ בְּרֹחוּב. יֵשֶׁנּוּ אָנָּשִׁים שְׂדֵרָכָם לְהַקְפִּיד מְאֹד בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת בְּזֶמֶן שֶׁהֵם בְּחוּץ וּבְחִבְרַת אָנָּשִׁים, אֲבָל בְּבֵיתָם מִתְנַהֲגִים כְּרָגִיל. וְלַעֲוֹמָתָם, יֵשׁ שֶׁבְּחִבְרַת אָנָּשִׁים אֵינֶם מְקַפְּדִים עַל מִצְוֹת בְּגִלּוֹל כָּל מִינֵי טַעֲנוֹת הַיֵּצֵר וְדוּמְיוֹ, אֲבָל בְּבֵיתוֹ הוּא מְקַפֵּיד עַל קֵלָה כַּחֲמוּרָה - וְטַעֲנוֹת הַיָּד בִּידָם, כִּיּוֹן שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִמְדָד בְּבֵיתוֹ כְּמוֹ בְּחוּץ, לֵאמֹר שִׁינוּי.

הרפורמים הם שהמציאו את האימרה להיות יהודי בבית וגוי בחוץ, אבל לנו אין חלק ונחלה באמרות עקומות שכאלה.

יהודי ירא את ה' אפילו בחדרי חדרים

התפיסה שהתנהגות בבית שונה מהתנהגות בחוץ היא תפיסה של גויים, אבל דרכו של עם ישראל לא כן. פעם טסתי לחו"ל, ובמטוס היה שגריר סעודיה עם שתי נשיו, האחת זקנה והאחת צעירה. במהלך הטיסה הציעו לנו לאכול, ואמרנו שאין אנחנו אוכלים שום דבר, אלא שותים מים בלבד בכוס חד פעמית. והנה נגשו להציע לשגריר סעודיה לאכול, והסכים. במנה היה בשר של 'דבר אחר', והוא אכל ללא שום סייג. אשתו הזקנה העירה לו הכיצד הוא אוכל והרי הדבר אסור על פי דת האיסלאם, ומאידך אשתו הצעירה עודדה אותו להמשיך לאכול. ובאמת הוא אכל, והסביר לאשתו הזקנה כי הקב"ה אינו רואה מה מתרחש במטוס בשמים, אלא הוא רק מסתכל למטה בארץ. הוא לא ידע שאני מבין את מה שהם מדברים, וכי שמעתי את כל השיחה. כשנחתנו, קבלו את פנינו יהודים שבאו לקבל ברכה ונישקו לי את היד. בין העומדים היה גם שגריר מצרים, וגם הוא נישק לי את ידי, וראיתי שהוא עמד שוב בתור לבקש ברכה. שאלתי אותו מה קרה? ואמר לי שיש לו צרות, כי אין לו בנים, ואמרתי לו שאם הוא יתנהג בטוב עם היהודים, תתקיים הברכה, וברכתיו. וכשיצא, פגשו שגריר סעודיה, והלה צעק עליו איך הוא לא מתבייש לגשת לנשק את ידי הרב היהודי, ועוד פעמיים! שגריר מצרים שחשש למעמדו בגלל שגריר סעודיה, ובא בשלישית לבקש ברכה ששגריר סעודיה לא יעשה לו צרות. ראיתי ששגריר סעודיה מתקרב, פניתי אליו והתרסתי כנגדו "האם כך אתה באמת חושב, שה' לא מסתכל בשמים?! אתה לא מאמין שה' הוא אלוקי השמים והארץ?! משמע כן, נבהל, וביקש ממני שלא

אפרסם את הדבר פן יבולע לו. אמרתי לו שאני מסכים בתנאי שהוא לא יפרסם ולא יזיק לשגריר מצרים. עם ישראל לא כן נוהג, אלא ידוע וברור להם מעל כל ספק שהקב"ה רואה הכל גם בחדרי חדרים. פעם שאלו הכיצד יתכן הדבר שניתן לתעד ולהעיד מה אדם עושה בתוך ביתו, אבל היום אין זה פלא כי באמצעות הטכנולוגיה של היום ניתן לראות מסוף העולם ועד סופו כל מה שקורה אצל כל אדם באשר הוא שם, ואמרו חז"ל "וביד כל אדם יחתום".

התקררות בעבודת ה' זה עמלק

אדם צריך להזהר לקדש שמים גם בביתו וגם בחוץ, ולא יתבייש במעשיו ובהתנהגותו. ובכך פתח השו"ע בהלכותיו: "לא יתבייש מפני המלעיגים עליו", כי הלעג הוא כלי מלחמה של היצר הרע והשטן, ואין להבהל ממנו או להתייחס אליו כלל. היסוד של עמלק הוא לקרר את עם ישראל בכל מעשיהם, "אשר קרך בדרך" - מלשון קרירות. ותפקידו של האדם הוא לשמור על הלהט של קדושה שבו, ולהגביר אותה תמיד, ומובטח לו שהקב"ה יעזור לו לגבור על אויביו ולנצחם.

הקשר בין הפרשיות שבחומש במדבר

כל הפרשיות שבחומש במדבר מקושרות האחת עם השניה. במדבר-נשא: פרשת במדבר מונה את הלויים, בפרשת נשא כתוב "נשא את ראש בני גרשון גם הם", ובזה מתקשרת הפרשה עם קודמתה.

נשא-בהעלותך: בסוף פרשת נשא הקריבו הנשיאים קרבנות, וחלשה דעתו של אהרן שלא קיבל הקרבה, בא הקב"ה ונתן לו להיטיב את הנרות בפרשת בהעלותך (עיין רש"י שם).

בהעלותך-שלח: בסיום פרשת בהעלותך מובא העניין שאהרן ומרים דברו במשה, ונסמך לזה פרשת 'שלח לך אנשים' וכדברי רש"י: נסמכו הפרשיות, משום שהללו ראו ולא לקחו מוסר. ולכאורה יכלו לומר המרגלים שדיברו רק על עפר ואבנים; אלא, מכאן שגם על עפר ועל אבנים של ארץ ישראל לא מדברים כי מעלתם וחשיבותם גבוהה מאוד.

שלח-קרח: בסוף פרשת שלח נאמרה פרשת ציצית, וקרח בא למשה רבנו בטענה על מצוות ציצית. הציצית שומרת על האדם כמו שהמזוזה שומרת על האדם בביתו ובצאתו, אך קרח לא רצה שומרים, אלא רוצה להיות הפקר. פעם אמרתי שאילו היה בא אצלי קרח הייתי דוחה אותו בנייפה, כי קודם רצה רק לקנטר ולא לשאול הלכה למעשה, אבל משה רבנו ע"ה עונה לו בסבלנות אין קץ, למרות שמעלתו של משרע"ה גבוהה עד השמים.

קרח-חוקת: אחרי קרח באה פרשת חוקת, ועל פניו נראה שאין קשר בין הפרשיות, אבל התורה באה ללמד את קרח שצריך לקבל את מצוות התורה למרות שהם גבוהות מעל הבנתו, וכמו שאומר האור החיים הקדוש שצריכים לקבל את כל התורה כולה כ'חוקה'.

חז"ל אומרים שכשעם ישראל יצאו למדבר לא היה שם מים, ואז החלה הפרשה עם 'מרה'. אמר לו הקב"ה למשה שישליך עץ למים המרים, וימתקו. אותו העץ היה עץ שנקרא 'הרדופני' שמריחתו היתה מורגשת במרחק חמש אמות ממנו. עמדו הליצנים והלעיגו על זה כי לא יתכן להמתיק מים מרים עם דבר מר, אבל משרע"ה לא ערער ועשה כמצות ה'. ומיד כשהשליך את העץ - 'וימתקו המים'. ועל זה כתוב 'שם שם לו חוק ומשפט ושם ניסחוי'. ורש"י מבאר

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בלק - תשס"ג - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ראשית גוים עמלק- ואחריתו עדי אבד

הז"ל אומרים שבלעם עמד והסתכל ואמר "ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד". אומר הבא"ח 'ראשית גוים עמלק' - ללמד שראש הגוים, עמלק, לחם בעם ישראל בזמן שהיו כמו יורה רותחת. ואמר עמלק שהוא ראשם של משה רבנו, ואביו עמרם, וסבו קהת, ואבי סבו לוי, שהרי ראשי תבות עמלק: ע'מרם, מ'שה, ל'וי, ק'הת, וחשב שהוא יכול להלחם בהם. אבל אמרו לו 'ואחריתו עדי אובד'. כלומר, לא הראשית תקבע, אלא 'אחריתו' תקבע, שבסופי התבות של ראשי האומה שמרכיבים את שמו עמרם, לוי, קהת, משה, מוזכר סופו של עמלק - דהיינו, מיתה.

חי כבלעם ורצה למות כמשה

בלעם אומר "מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל, תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו" (פרק כ"ד פסוק י'). אומר בעל אוה"ח הקדוש שלבלעם היה מזג רע מאד, וז"ל: "רע בתכלית הרע, ונמנע ממנו עשיית יושר, לזה שאל דבר שיוכל להיות שבשעת דכדוכה של נפש יהא ישר. וכיוצא בזה, ראיתי רשעים שאמרו לי בפירוש כי אם היו יודעים שיחזרו בתשובה ותכף ימותו, היו עושים. אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך, כי דבר מלך עליהם, מלך זקן וכסיל רחמנא לצלן, ולא שאל הרשע שימות כמיתת הצדיקים שבישראל, כי הוא מן הנמנע שיגיע להשגה כזו", עכ"ל.

דהיינו, רוצה לחיות כמו בלעם, ולמות כמו משה רבנו. אך כתוב "כי לא אחפוץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחייה", וזו הדרגה הגבוהה ביותר.

זכור את אשר עשה לך עמלק - עד היום

כתוב בפרשה 'זכור את אשר עשה לך עמלק'. וכתב בספר החינוך בכמה מקומות שמצוה זו קיימת לעד, עד ימינו אנו. ועד היום יש לכל אדם בבטנו 'עמלק' שהוא יסוד של התקררות, שצריך לברוח ממנו. ומזה נלמד עד כמה חמור העניין של ההתקררות בקיום מצוות, ועל עם ישראל לשמור על להט הקדושה תמיד ללא שום התקררות וכניעה לרשעותו של עמלק האורב לנו בכל דור ודור.

וישם ה' דבר בפי בלעם - דרך צינור

בלעם אומר לבלק שלא יצפה ממנו שיקלל כפי מה שהוא חושב, אלא את אשר ה' ישים בפי אותו אדבר. שואל בעל האור החיים הקדוש כיצד יתכן שהקב"ה יכניס לפיו הטמא, ברכות כל כך נעלות לעם ישראל? וכגון הפסוק 'מה טבו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל' המבטא את עוצמת היחודיות של עם ישראל בצניעותו יותר מכל העמים כולם. ואמנם היתה כוונתו לרעה, שרצה שלא יהיו בתי כנסיות וישיבות ומקומות תורה כלל בעם ישראל, אבל הרי הקב"ה הפך את כוונתו לטובה ולברכה, וכיצד יתכן להכניס לו טובה וברכה בפי החזיר הזה (כלשונו) אלא, אומר האור החיים הקדוש, שהקדוש ברוך הוא שם חציצה בתוך פיו, כעין צינור, והדברים היו עוברים דרך אותו הצינור ולא היו נוגעים בחיך ובלשונו הטמאים.

הן עם לבדד ישכן

בלעם אומר 'כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו' ודורשים הז"ל שהוא התכוון לראשי ואבות האומה, לאברהם יצחק ויעקב אבותינו, ולשרה רבקה רחל ולאה אמותינו. וכוונתו היתה רעה, לומר שאין בני ישראל הולכים בדרך האבות והאמהות. ותשובתנו

שחוק ומשפט זה פרה אדומה דינים ושבתי, ללמדנו שכשם שלא הובן ענין השלכת עץ מר למים מרים כדי להמתיקם, כך יש חוקים שאין להם הבנה וצריכים לקיימם.

חוקת-בלק: בסוף פרשת חוקת מסופר על סיחון ועוג, ואמר לו הקב"ה למשה שלא לפחד מהם. הז"ל אומרים שעוג מלך הבשן חישוב מה השטח שעליו נמצאים כל עם ישראל, ולקח סלע ענק שמכסה בשטחו את כל עם ישראל, ורצה להשליך עליהם. ואמנם משה רבנו לא פחד ממנו, אך הוא חשש שמא תעמוד לו זכות קודמת, שכשלקחו את לוט בשבי הוא בא לספר לאברהם אבינו, אמר לו הקב"ה 'אל תירא אותי, שגם זכות זו הלכה לו. וזהו שפרשת בלק פותחת במלים 'וירא בלק בן ציפור את אשר עשה ישראל לאמורי' - שראה מה נעשה לעוג שאפילו זכות קטנה אחת לא עמדה לו נגד ישראל. נמצא הקשר בין בלק לחוקת.

בלק-פנחס: סוף פרשת חוקת מקושרת עם מעשה פנחס שקינא לה' בענין זמרי.

פנחס-מטות מסעי: בסוף פרשת פנחס מטות ומסעי זה ענין של שבועות. נמצאו כל הפרשיות כל חומש במדבר קשורות זה לזה.

בלעם הפר את שבועתו של לבן סבו

בפרשתנו כתוב (במדבר כב, כד) 'וַיַּעֲמֵד מִלֶּאֱךָ ה' בְּמַשְׁעוֹל הַכֶּרְמִים גָּדַר מֶזֶה וְגָדַר מֶזֶה. מִבְּאֵר רִשְׁיִי, וז"ל: "סתם גדר של אבנים הוא". ולכאורה מה הני"מ אם הגדר היתה מאבנים או מדברים אחרים? אלא, התורה מלמדת אותנו שבלעם בן פעור הפר את שבועתו של סבו, לבן הארמי, שהעמיד מצבה ואמר 'אם לא אעבור וכו', ואותה אבן באה ולחצה את רגלו של בלעם.

תוכחת האתון את בלעם

התורה מלמדת אותנו שאפילו אתון למדה מוסר את בלעם. וזהו שכתוב: (שם כו-כט) 'וַיִּסֹּף מִלֶּאֱךָ ה' עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמִקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל. וַתֵּרָא הָאֶתּוֹן אֶת מִלֶּאֱךָ ה' וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בִּלְעָם וַיַּחַר אֵף בִּלְעָם וַיֵּךְ אֶת הָאֶתּוֹן בַּמֶּסֶל. וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֶתּוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מַה עֲשִׂיתָ לִּי כִּי הִפְתִּנִי זֶה שְׁלֹשׁ רָגְלִים. וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאֶתּוֹן כִּי הִתְעַלְלָתְ בִּי לֹא יֵשׁ חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עֲתָה תִּרְגְּלִיךְ. וַתֹּאמֶר הָאֶתּוֹן אֶל בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנִי אֶתְּנֶךָ אֲשֶׁר רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה הִסָּפֵן הִסָּפְנִי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא". אמרה לו האתון שזה שהוא נקלע למקום שאין דרך לנטות ימין ושמאל בא כמות משמים שהוא נקלע למקום צר שאין לברוח ממנו, ועדיין יש לו אפשרות לעמוד ולעצור, ולחזור על עקבותיו - אבל בלעם במקום לשמוע לה, הכה אותה. אצל המוסלמים מקובל להכות את נשותיהם. אומרת לו האתון, וכי אני אשתך שאתה מכה אותי? ובזה היא רמזה לו ולשרי מואב שהיו איתו, שהיא "סוכנת" שלו.

כח בדיבור - גם לאתון

מהפרשה רואים את רשעותו של בלעם, שאפילו כשאתון פותחת את פיה ומתחילה לדבר אתו, הוא לא מתרגש - וזאת למרות שאילו היה דבר זה קורה אצל אנשים אחרים, היו בודאי מתעלפים מרוב פחד. מכאן לומדים מוסר, שאומרים לו לבלעם שאם הוא חושב שכל כחו הוא בפיו שיכול לדבר, הנה כח זה ניתן גם לאתון. ובושה גדולה היתה לו בזה, שכן כל משלחת השרים והחשובים שליוו אותו שמעו את הדיבור הזה ואת התוכחה הזו, והרי רק בגלל הכח שהיה לו בדיבור נתבקש להתלוות עמם, והוא לא עמד בתוכחתה של בהמתו.

קול צופיך

מנחם הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

בלק - תשס"ג - מאת מנחם הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

יקום וכארי יתנשא" (כג, כד), כוונתו למה שקמים בבוקר ומקיימים מצוות, וכוונתו לקטרג על עם ישראל שקוראים קריאת שמע בלי תפילין, אבל לחננו לא כן עושים, אלא קודם מתעטפים בטלית ומתעטרים בתפילין, ואחרי כן קוראים קריאת שמע, שכן כך אמרו חז"ל שכל מי שקורא שמע ואין עליו תפילין הרי זה מעיד עדות שקר בעצמו.

מעלת העצומה של התורה

פעם אמר דודי הרב הגאון והחסיד רבי יהודה צדקה ע"ה על מה שחז"ל אומרים שכל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, ועוד הכוונה לכל מי שקורא קריאת שמע ולא קובע עתים לתורה, וכן מי שקורא קריאת שמע ואינו מחנך את בנו ללימוד תורה, גם זה מעיד עדות שקר בעצמו, שכן בפרשת שמע כתוב "ולמדתם אותם את בניכם".

על כן אדם צריך לחנך את עצמו ואת בנו בקביעת עתים לתורה. יתאר האדם לעצמו כשהוא עולה לשמים אחרי מאה ועשרים שנה, שם ישאלו אותו כמה שאלות, והראשונה שבהם היא: האם קבעת עתים לתורה? מכאן תראה מעלתה וגדולתה של התורה הקדושה, שכן אם הוא עונה שהוא קבע עתים לתורה, מייד מעבירים אותו למסלול הירוק וניצל מכל עונש. אבל אם הוא עונה בשלילה, אז שואלים אותו עוד שאלות, ויבואו אותו חשבון על כולו. תורה מגנא ואצול מצלא בעולם הזה ובעולם הבא.

שתי דרכים פתוחות לפניו

הרה"ג הרב יהודה צדקה זצ"ל ראש ישיבת "פורת יוסף", וכן הגאון המקובל בעל "מנחת יהודה" רבי יהודה פתייה ע"ה אומרים שאם אדם חשב מחשבה רעה, בא מלאך ולקחו דרך שער הגיהנם שעליו כתוב "ישעים יכנסו בו". וזהו שחשבה של עולם הזה מפחידה את האדם בעולם הבא שפחד מהדרך שהוא הולך בה לגיהנם. וזהו שרבן יוחנן בן זכאי פחד בשעה שנטה להיפטר מן העולם שלא יודע לאיזו דרך מובילים אותו – והלוא ריב"ז ענק שבענקים היה, שכן הוא החזיר עטרה ליושנה, ומה לו לפחד? אלא, מסביר הבן איש חי שיש רשעים ששעתם נגמרת לאחר זמן מסויים, ולפעמים עושים להם הנחה, שכן עובר משם צדיק ומציל אותו. וזו הכוונה של ריב"ז שהצדיק אינו יודע אם לעבור דרך הגיהנם להציל משם נשמות תועות או שמא רק ללכת בדרך לגן עדן למנוחה ולנחלה שלו.

ובלכתך בדרך - כל רגע ינצל ללימוד התורה

אומר בעל אוה"ח הקדוש: אם אדם היה יודע את הערך של לימוד תורה בעולם הבא היה משתגע מרוב השכר הגדול שיש ללומדיה.

פעם היו מנצלים גם את זמן ההליכה בדרך והיו לומדים מתוך ספר. כיום ללכת עם ספר בדרך הדבר קשה ויש בזה אף סכנה מהרכבים הנובעים בכבישים. אך ניתן לשמוע קלטות של שיעורי תורה בכל עת וזמן – "הלא שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים" (שמו"א טו, כב).

אבל לנוהג ברכב אסור לשמוע כיון שהוא צריך לשים ליבו על הדרך שלא יטעה, או יבא לידי סכנה.

וכל נהג או כל אדם שיוצא לדרך, צריך לומר תפילת הדרך קודם נסיעתו, והטוב ביותר לאמרה בברכת "שמע קולנו".

למזימתו היא, מה שכתוב 'הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב', כלומר, עם ישראל לא מתחשבים כלל בגוים, אלא הם עם לבדד, והקשר שלנו רק עם האבות. וידוע, שאם יתחנך לגוי ויתחבר אליו הוא יסביר לך פנים בתחילה, אבל בסוף הוא יחפש כל דרך להפיל אותך כל היכא שהוא רק יכול.

כוס של יין במגע ישמעאל ובמגע נוצרי

דוגמה לכך שעם ישראל מבודד מהגוים, נלמדת מדין יין נסך. אם יבוא ישמעאלי מטונף ומלוכלך ומזוהם ויגע בכוס יין – נאסר היין בשתייה, אבל מותר במכירה. אבל אם יבוא גוי נוצרי לבוש יפה ומצוחצח ויגע בכוס זו, צריכים לשפוך את היין ולשבור את הכוס. ולכאורה על פניו נראה הדברים הפוך: אלא, שבדיני התורה לא הלבוש החיצוני קובע, אלא הלבוש הפנימי, מה שיש לאדם בתוך לבו, ואם לבו מלוכלך ומלא טינוף, אזי גם אם ילבש בגדים מצוחצחים להפליא, הוא אסור את כל היינות של הישראל. כי המוסלמים אינם עובדי אלילים.

נקיות בגוף ובנפש לתפילין

מנחם הבית יוסף כתב על מה שאמרה הגמרא במסכת שבת, שתפילין צריכים גוף נקי. וכוונתו לגוף נקי הן בפשט והן ברוחניות. ומובא בגמרא שגזר הקיסר שלא יניחו תפילין, ואלישע בעל כנפיים לא שמע לגזרת המלכות והניח תפילין. ראה אותו קסדור אחד ורדף אחריו, ובינתיים הספיק אלישע להסיר את התפילין מעל ראשו. כשתפס אותו שאלו: מה הנך מחזיק בידך? ענה לו אלישע: שהוא מחזיק כנפיים. אמר לו הקסדור תראה לי, והנה נעשה לו נס וכנפי יונה בידו. שואל בעל הבן איש חי האם אלישע היה אמיץ או לא? כי מחד, הוא יוצא לרחוב עם תפילין למרות גזרת המלכות, ומאידך, הוא בורח ומסיר אותם מעל ראשו? אלא, אומר בעל הבא"ח שהביאור הוא, שהוא היה נקי בגופו וברוחניותו, וחשש שמא כשיתפוס אותו הקסדור וישאל אותו כמה שאלות יסיח דעתו מן התפילין, לכן הסיר את התפילין שלא להסיח דעתו מהן בשעה שידבר עם אותו הקסדור.

מעלת התפילין וכוונתם

הרמב"ם אומר שלכחן הגדול יש ציץ זהב ושם אחד בלבד חרות עליו, כדי שלא יסיח דעתו. מזה עלינו ללמוד כמה אנחנו צריכים להזהר ממחשבות זרות עם תפילין לראשנו, שכן בתפילין יש כ"ד אזכרות בשל יד וכ"ד אזכרות בשל ראש.

מטרת ותכלית התפילין היא להבין ולקבל שאין עוד מלבדו, אלא הוא יחיד ומיוחד בעולם והוא עושה בעולם כרצונו, ואנחנו עבדיו ועמו, וזכות היא לנו לומר פסוק זה של שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. ובתפילין שאנחנו מניחים גם כתוב פסוק זה. ואפילו הקב"ה מניח תפילין, וכתוב בהם 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' ואנחנו מתפארים בו יתברך שהוא אלקינו, והוא יתברך מתפאר בנו. אשרי העם שהקב"ה מתפאר בו. הנה אדם שהוא קצין או סמ"ל במשטרה או בצבא הולך עם העיטורים שלו על ידו ועל כתפיו, וגם לא יוסיף לעצמו עלה נוסף אלא צריך לעבור תהליך וטקס מיוחד.

פעם אמרו 'יהיו לאות על ידך ולטטפות בין עיניך' ולא הבינו למה הכוונה. היום שיש רטגן מבינים יותר. כשמונים תפילין של יד שהם כנגד הלב, ועל הראש כנגד המוח, זה מחבר את האדם עם מה שכתוב בתוך התפילין. ואת זה בלעם לא יכול לסבול, ועל כן הוא בא ומעוות את העניינים. לשם כך הוא בא ואומר "הן עם כלביא

קול צופיך

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמַּקּוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בלק - תשס"ג - מאת מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

יהושע עם עקילס היה חוזר לסורו וקרא עליו (משלי טז) טוב ארך אפים מגבור.

ועשו לי מקדש

כל אחד ואחד יכול להפוך את ביתו לבית המקדש, כי בשעה שאוכל ואומר דבר תורה על השולחן כאילו הקריב קרבן על גבי המזבח, ואם השולחן מזבח אזי הבית הוא ביהמ"ק, ואם הוא אוכל אזי הוא כמו כהן.

וכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" - האדם הוא משכן לשכינה, והשכינה שוכנת בקרבנו, ואם האדם אינו מכבדה היא בורחת ממנו.

מלוה מלכה

בעל הבא"ח כותב: יש מצוה להאריך בתפילה במוצאי שבת, משום מלוה מלכה.

והוא מספר שהיו אנשים יושבים במוצאי שבת ואומרים פיוטים, או שומעים דרשה מהרב, והיה אחד מסתכל מהחלון לראות אם יצאו כוכבים או לא, ואח"כ קנה שעון זהב, וכשהגיע זמן צאת השבת היה פותחו ורומז לרב שיסיים. ואומר הבא"ח, וכי זהו מלוה מלכה? שמחכים שהשבת תצא מהר!! משל לאדם שבאו אליו אורחים האם בכל רגע יביט בשעונו מתי ילכו?!

וכתוב "מסיר אֶזְנוֹ מִשְׁמוֹעַ תּוֹרָה גַם תְּפִילָתוֹ תּוֹעֵבָה" (משלי כח, ט), והדבר חמור מאד.

לעשות את השבת

בעל אוה"ח הקדוש שואל בכמה מקומות על הפסוק "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם" - מהו 'לעשות' את השבת? בשלמא יום טוב נקבע על פי תאריכי קביעת המועדים שבי"ד קובע, אבל שבת הרי אינה משתנה לעולם מימי הבריאה? והוא מתרץ, שהכוונה היא, על התוספת שמוסיפים בערב שבת מחול על הקודש, וכל היכא שאדם מוסיף מחול על הקודש נחשב שעושה את השבת ממש (בירושלים המנהג הוא להדליק נרות 40 דקות לפני השקיעה, בכל הארץ כ- 30 דקות).

מצוות צריכות כוונה או לא?

כתוב בשו"ע שמצוות צריכות כוונה. וישנם שני סוגי כוונות: האחת, לכוון שעתה הוא מקיים מצוה. והשניה, שמכוון לצאת יד"ח במצוה זו. ולפי רוב הפוסקים הכוונה הראשונה היא לעיכובא (ענין שו"ע סי' ולחונים עליו, מש"ב וביאור הלכה וכה"ח).

נוהגים לומר ביום ר"ה לפני תקיעת שופר נוסח של 'לשם יחוד'. כאשר ביום הראשון של ר"ה אומרים 'הריני מכוון לצאת ידי חובת תקיעת שופר דאורייתא', וביום השני אומרים 'לצאת ידי'ח תקיעת שופר מדרבנן'.

ואם ביום ר"ה קם בבוקר, ואמר לאשתו אני הולך לביהמ"ק להתפלל ולשמוע שופר, אע"פ שלא אמר 'לשם יחוד', יצא ידי חובה, כיון שכל הליכתו לביהמ"ק היתה במטרה לשמוע קול שופר.

וכתבנו בסידור: התוקע אומר 'לשם יחוד' שמכוון להוציא את הציבור יד"ח, וכל אחד מהציבור אומר 'לשם יחוד' לצאת יד"ח.

כוונה בקריאת שמע

יש שני מקומות בתפילה שאם לא כיוון חייב לחזור. (פעם היו אומרים שאפילו אם לא כיוון ב'אבות' צריכים לחזור, אבל היום

תפלת שחרית וק"ש בשבת בזמנים

זמן ק"ש ותפילה הוא זמן קבוע, ואין האדם יכול לקבוע לעצמו זמנים חדשים.

לדעת הרמב"ם זמן ק"ש הוא כל היום. במשנה מובאים זמנים נוספים לענין ק"ש: רביע או שליש היום.

יש אנשים שנוהגים לאחר לקום בשבת (9:00, 10:00), ומצאו היתרא ואסמכתא לדבר שכן בקרבן התמיד של כל יום כתוב 'בבוקר בבוקר', ואילו בקרבן תמיד של שבת כתוב 'בבוקר' בלבד. וטעות בידם, משום שלפעמים עובר זמן קריאת שמע, וצריכים לעשות תנאי בשביל לקראה לפני התפלה, (שאם הגיע הזמן, יהיה זה חובתו, ואם לא, יצא ידי חובתו בתפלה). אשר על כן צריכים להקפיד גם בשבת שלא לאחר מדי, אלא לכל היותר חצי שעה אחרי הנץ ותו לא. עיין רמ"א (סי' רפ"א) שבשבת מאחרין יותר לבוא לביכ"נ מבחול "דבתמיד של ימות החול נאמר בבוקר, ואצל שבת נאמר וביום השבת, דמשמע איחור". ועיי"ש למש"ב (סי' א') שהוסיף: "משמע שגם בשבת מצוה למהר לקרוא ק"ש כותיקין". זאת ועוד, מחמת שמאחרים מפסידין זמן סעודה שלישית כי כל סדר יומם משתבש.

סעודה שלישית בפת

סעודה ראשונה ניתקנה כנגד יצחק - שהלילה הוא זמן דין. סעודה שניה היא כנגד אברהם אבינו - שהוא מידת החסד, וסעודה שלישית - כנגד יעקב שאמר "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש". ומעיקר הדין, לדעת מרן וכן דעת האר"י צריך לאכול פת בסעודה שלישית. ובחורף שהיום קצר, יכלכל האדם את יומו ויקום מוקדם ולא מאוחר, ואזי יוכל לקיים את כל סעודות שבת כדבעי, ללא לחץ של זמן (ענין לשו"ע סי' רצ"א סעי' א', וסעי' ה'). ועיין בזה"ק פרשת יתרו דף פ"ח על מעלת סעודה שלישית. ועיין כה"ח שם סי' א', ג', ד', וסי' לב שהבין מדברי המלאך המגיד שאמר למר"ן שיהא הכזית "מתבשילא", יתכן והכוונה היא שלא יאכל כזית לחם בלבד שזה לא דרך סעודה, אלא לחם עם תבשיל ללפת את הפת).

ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה

כשהקיץ יעקב משנתו התפלל לה' ואמר: "ויִדָּר יַעֲקֹב נֶדָּר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֶל-לִקְיָם עִמָּדִי וְשָׁמְרֵנִי בְּדַרְכֵּי הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לְאֹכַל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ". המדרש מביא על זה מעשה בעקילס הגר שהתאונן על כך שכל שכרו של גר הוא לחם ושמלה, והרי הוא עשיר ביותר, והוכיחו לו מבקשתו של יעקב אבינו את מעלת הדברים. וז"ל: (בר"ר פרשה ע אות ה) "עקילס הגר נכנס אצל ר"א אמר לו הרי כל שבחו של גר שנאמר (דברים י) ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה, אמר לו וכי קלה היא בעיניך דבר שנתחבט עליו אותו זקן שנאמר ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש ובא זה והושיטו לו בקנה. נ"א עקילס הגר בא ושאל את ר"א אמר לו הרי חיבה שחיבב הקב"ה את הגר דכתיב ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה "כמה טווסין אית לי כמה פוסייני אית לי אפילו על עבדי לא משיחין" נזף ביה. אמרו לו תלמידיו רבי דבר שנתחבט עליו אותו זקן את מושיטו לזה בקנה. אזל לגבי רבי יהושע התחיל מפיסו בדברים, לחם, זו תורה דכתיב (משלי ט) לכו לחמו בלחמי, שמלה, זו טלית, זכה אדם לתורה זכה לטלית, ולא עוד אלא שהן משיאין את בנותיהם לכהונה והיו בניהם כהנים גדולים ומעלים עולות על גבי המזבח, ד"א לחם זה לחם הפנים, ושמלה, אלו בגדי כהונה, הרי במקדש, אבל בגבולים לחם זה חלה, ושמלה זו ראשית הגז, אמרו אלולי אריכות פנים שהאריך ר'י

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בלק - תשס"ג - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

ואומר בעל הבא"ח: עיננו הרואות שמי שעומד להתפלל אינו מכוון לצאת ידי חובת קידוש בתפילתו, ועל כן יכול להוציא אחרים ידי חובה, שכן גם הוא לא יצא ידי חובה מהתורה.

חייל שאין לו יין או פת לקידוש – מה יעשה ?
חייל שאין לו יין או פת לצורך הקידוש, יכוון בתפילת ערבית של קידוש בדברים, ויכול לאכול.

הכנה לקראת שבת

הרמב"ם כותב (פרק ל' מהל' שבת הלכה א'): "ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשים על ידי הנביאים שבתורה זכור ושומר ושתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכוון".
ועוד כתב (שם בהלכה ב'): "איזהו כבוד זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת ומתעטף בציצית ויושב בכבוד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך".

הבבא סאלי זיע"א היה הולך ביום שישי לפני חצות לטבול במקוה, ואח"כ היה מתלבש בבגד לבן, ויושב בפתח הבית, לכבוד שבת קדש לקבל פני שבת מלכתא.

ישמח משה במתנת חלקו

בתפילת שבת אנו אומרים 'ישמח משה במתנת חלקו', ועל כך אומרים חז"ל שכשנתן הקדוש ברוך לעם ישראל את התורה הוא הוריד כתרים כפול ממניין כל עם ישראל (שני כתרים לכל אחד ואחד, אחד כנגד נעשה, ואחד כנגד נשמע). וכשחטאו בעגל, לקח מהם ורצה ליתנם למשרע"ה, ומשרע"ה לא רצה לקבלם, ואמר שהוא שמח במה שיש לו ודי לו בכך, וטען שאין הוא מסוגל 'לסחוב' כמה מליוני כתרים. אמר לו הקדוש ברוך הוא שכיון שהוריד אותם כבר לא יחזירו לשמים, ועל כן אמר משרע"ה שהקב"ה יתנם לעם ישראל לכבוד שבת, שאז מקבלים עם ישראל תוספת נשמה יתירה. והאדם צריך להרגיש את הנשמה היתירה בשבת.

ג' סעודות בשבת

כותב הרמב"ם (שם הלכה ט'): "חייב אדם לאכול שלש סעודות בשבת, אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה. וצריך להזהר בשלש סעודות אלו שלא יפחות מהן כלל, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה סועד שלש סעודות. ואם היה חולה מרוב האכילה או שהיה מתענה תמיד פטור משלש סעודות. וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין (וזה כדעת חכמי הקבלה) ולבצוע על שתי ככרות וכן בימים טובים".

הקידוש שעל היין הוא לפני האוכל, ומש"כ הרמב"ם לשתות יין בסעודה שלישית – כוונתו באמצע סעודתו, וכן דעת חכמי הקבלה.

נסיעה בערב שבת – שתיים לפני שבת

מִן בְּשׁוּ"ע כֶּתֶב (אור"ח סי' רמ"ט סעי' א'): "אין הולכים בערב שבת יותר מ' פרסאות, כדי שיגיע לביתו בעוד היום גדול ויוכל להכין צרכי סעודה לשבת, בין שהולך לבית אחרים בין שהולך לביתו; וה"מ כשהוא ביישוב, במקום שיוכל להכין צרכי שבת, אבל אם

אומרים שלא יחזור שכן אם יחזור שוב לא יכוון ועל כן לא יועיל כלל שיחזור). מקום אחד שאם לא כיוון יחזור, הוא באמירת 'שמע ישראל', שצריכים לכוון כשאומרים 'שמע' שפירושו תשמע וישמעו אוזניך מה אתה מוציא מפיד, ופירושו הבן וקבל ישראל. ומה תקבל, שה' אלקינו וה' אחד, והכוונה שהוא אחד ומיוחד. ויש מחלוקת אם מכוונים באחד אל"ף ח"י"ת דל"י"ת, או כמו שאומר הגאון מוילנא שבאחד כלול הכל. לאומרים שמכוונים אל"ף ח"י"ת דל"י"ת צריכים לכוון באל"ף: שהוא אחד יחיד ומיוחד – ח"י"ת: שהוא יחיד ומיוחד בשבעה רקיעים וכאן למטה – ובדל"י"ת מכוונים שהוא יחיד בארבע רוחות העולם ומושל בהם. ולפי הגאון שמכוונים הכל באות דל"י"ת. על כל פנים חייבים לכוון הכל.

לשם יחוד קודם עטיפת טלית והנחת תפילין

דעת הבא"ח וכן מובא ברוב הפוסקים: המתעטף בבוקר בטלית צריך לומר 'לשם יחוד'. ולדעת רוב הפוסקים אם לא כיוון או לא אמרו, לא קיים את המצוה, וצריך לחזור ולקיימה פעם שניה, וה"ה בהנחת תפילין (ועיין לשו"ע סי' ס' ולחוננים עליו).

ואם אין לאדם זמן לומר 'לשם יחוד', לפחות יחשבנו בהרהור. או שפעם אחת בשבוע כגון ביום ראשון בבוקר יאמרנו, ובשאר הימים יאמר 'הריני מכוון כמו שאמרתי ביום ראשון', ואם גם לזה אין לו שהות, יאמר 'הריני מכוון כמו שכתוב בסדור' (בסידור 'קול אליהו' מובא 'לשם יחוד' שקודם לבישת הטלית בעמוד 59. ולענין 'לשם יחוד' שקודם הנחת תפילין הדפסנו שני נוסחים, ארוך, למי שיש זמן בידו, וכן נוסח מקוצר אם אין לו זמן בעמודים 64 – 63. ועיין לבא"ח וירא אות א').

ברכת הגפן פוטרת את כל המשקים

התורה אומרת "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ, ח). ודורשת הגמרא (פסחים ק"ו ע"א) זכרהו על היין. ואומרים התוס' שהחוב לקדש על היין הוא מדאורייתא. אך להלכה לא פוסקים כן, אלא זכור את יום השבת מדאורייתא – בדברים, ובקידוש על היין – מדרבנן.

וכן כותב הרמב"ם (פרק כ"ט מהל' שבת הלכה א'): "מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו כלומר זכרהו זכירת שבת וקידוש וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה"

בסידור "קול אליהו" כתבנו (בעמוד ת"י) שלפני הקידוש יאמר את נוסח "לשם יחוד": "הנה אנחנו באים לקיים מצוות עשה דאורייתא לקדש את השבת (בדברים), ולקיים מצוות עשה דרבנן לקדש על היין, כמו שפירשו רבותינו ז"ל פסוק: זכור את יום השבת לקדשו - זכרהו בדברים הנאמרים על היין וכו' והריני מתכוון לפטור כל המשקים שבסעודה".

וזאת כדי לצאת מידי כל ספק שיוכל לשתות באמצע הסעודה יין או משקה חריף אחר או משקאות קלים. אך אם בירך ולא כיוון כן, נכנס לספק, ועכ"ז לא יברך תוך הסעודה.

נשאלת השאלה, הרי המתפלל ערבית בערב שבת – יוצא יד"ח קידוש בדברים מדאורייתא, וא"כ כיצד הוא יכול להוציא את אשתו יד"ח, והיא לא התפללה וחייבת מהתורה, כשהוא כעת חייב רק מדרבנן ? יש אומרים (רש"י במסכת ברכות) דרבנן יכול להוציא דאורייתא. אך רוב הפוסקים לא סוברין כן.

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

בלק - תשס"ג - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

הענין, אמרו לו: לא שמעת יריות, אמר להם: לא שמעתי. מרוב התעמקותו בתפילה לא שם לב כלל לקול הירייה ולמתרחש סביבו. וזה מוסר גדול לזמן שלנו, שלא יאמר אדם כל מה שכתוב זה על הדור של המשנה או הגמרא, הרי בבא סאלי יוכיח, שהיה בדור שלנו.

מעשה ניסים למען הסתפקות במועט

עוד מביאה שם הגמרא: "דביתו דרבי יהודה נפקת, נקטת עמרא (אשתו של רבי יהודה מצאה פעם שמוכרים גיזי צמר בזול) עבדה גלימא דהוטבי (עשתה מאותם גיזים כעין בגד צמר להתכסות בו), כד נפקת לשוקא מיכסיא ביה, וכד נפיק רבי יהודה לצלויי הוה מיכסי ומצלי (תפרה את הבגד בחכמה שלא יהיה מתאים לנשים או לגברים בלבד, אלא שיהיה מתאים לשניהם, וכך היו משתמשים היא ובעלה לסירוגין, וזאת משום שלא היה זה מעיל גמור אלא כיסוי בעלמא), וכד מיכסי ביה הוה מברך 'ברוך שעטני מעיל'. וכותב הר"ן שהסיבה שהוא בירך על זה היא: "שהיה חשוב בעיניו כמעיל" (נמצאו למדים מדברי רש"י שכל בגד שאדם קונה והוא חשוב בעיניו וגם שמח בו חייב בברכה, והטוב ביותר הוא שכשמברך ברכת מלביש ערומים בברכות השחר, יכוון להוציא את אותו הבגד שחשוב בעיניו, ושאינו עליו ברכת שהחיינו). זימנא חדא גזר רבן שמעון בן גמליאל (הוא היה הנשיא) תעניתא, ר' יהודה לא אתא לבי תעניתא, אמרין ליה לא אית ליה כסויא (לא הלך לעצרת התענית). אמרו לר"ג שר"י לא בא כיון שאין לו בגד ללכת בו), שדר ליה גלימא ולא קבילת, דלי ציפתא ואמר ליה לשלוחא חזי מאי איכא (שלח לו גלימא ולא קבלה ר' יהודה, ונעשה לו נס שכן היה עני מרוד, והרים את השטיח שעליו ישב והנה זהובים לרוב, והכל כדי שידבק במידת ההסתפקות שבו שלא רצה להנות מאף אחד בעולם), מיהו לא ניחא לי דאיתנהי בהדין עלמא (ועיין רש"י שם).

מעלת המניח תפילין

כתוב בטור (או"ח סי' ל"ז): "גדולה מצות תפילין שכל המניחן מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו. ואמר רבא, כל המניח תפילין ומתעטף בציצית וקורא ק"ש ומתפלל מובטח לו שהוא בן העה"ב. ואמר אב"י, מערב אני בו שאין אש של גיהנם שולט בו. רב פפא אמר מערב אני בו שכל עונותיו נמחלין. וכל מי שאינו מניחן הוא בכלל פושעי ישראל בגופן לכך צריך כל אדם להיות זריז בהן:

מצותן להיותן עליו כל היום אבל מפני שצריכין גוף נקי שלא יפיח בהם וצריך שלא יסיח דעתו מהן בעודן עליו ואין כל אדם יכול לזוהר בהן על כן נהגו שלא להניחם כל היום ומי"מ צריך כל אדם לזוהר בהן להניחן בשעת ק"ש ותפלה.

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך

כתוב "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כח, י).

מסופר על אדם אחד שבא לגאון מוילנא ואמר לו שהוא הלך מעוטר בתפילין ובא מולו גוי שהפחיד אותו עד מאד. אמר לו הגאון: אם אתה מרגיש ששם ה' עליך – אזי הגויים יראו ממך.

היה רב אחד מירושלים שרצה להיפגש עם אחד מראשי החמאס, כשהוא יהי מעוטר בתפילין.

והנה בעת המפגש, כשנכנס הרב מיד קם ראש החמאס וצעק עליו שיצא משם.

במקום שהוא שם אפשר לו להכין צרכי שבת, או שהוא מקום יישוב בטוח, מותר לילך אפילו כמה פרסאות; ואם שלח להודיעם שהוא הולך שם לשבת, מותר לילך כמה פרסאות בכל גוונא".

הנוסע ברכבו בע"ש לעיר אחרת צריך לחשב את שיעור הנסיעה אם יגיע קודם השבת וכן יחשב האם יתעכב בשל פקקי תנועה או גשם וכדו' כי ישנם הרבה עיכובים בדרך, ובפרט שהשטן יעשה כל מיני עיכובים להחטיא את האדם.

וכבר אמרנו שצריך לצאת שעתיים לפני השבת, וכבר נתפרסם דבר זה ברבים, עד אשר היה מי שאמר שדבר זה נכתב בספר עתיק ששמו 'שבת שבתון' (כוונתו היתה לעלות השבועי "שבת בשבתו").

תפילה בנחת וכעומד בפני מלך

פעם הייתי מתפלל בבוקר אצל חסידים, וכל התפילה היתה המהירות רבה, ותוך כעשרים וחמש דקות מסיימים תפילת שחרית. יום אחד לאחר התפילה נגשתי לאדמו"ר ואמרתי לו שכתוב כל הקורא את שמע ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם. אומר לי האדמו"ר היכן דבר זה מובא בכתבי הבעש"ט, עניתי לו בתומי שאילו דברי גמרא מפורשים, אך הוא הנהן בראשו.

אפילו המלך שואל בשלומו לא יענה

הגמרא בברכות אומרת (ל"ב ע"ב - ל"ג ע"א): "ת"ר, מעשה בחסיד אחד (רבי יהודה בר אלעאי) שהיה מתפלל בדרך, בא שר אחד ונתן לו שלום, ולא החזיר לו שלום. המתין לו עד שסיים תפלתו. לאחר שסיים תפלתו, א"ל (השר) ריקא (ריק מתוכן, כינוי גנאי) והלא כתוב בתורתכם 'רק השמר לך ושמור נפשך', וכתוב 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', כשנתתי לך שלום למה לא החזרת לי שלום, אם הייתי חותך ראשך בסייף מי היה תובע את דמך מדי. א"ל (ר' יהודה): המתן לי עד שאפייסך בדברים א"ל: אילו היית עומד לפני מלך בשר ודם ובא חברך ונתן לך שלום היית מחזיר לו? א"ל: לאו. ואם היית מחזיר לו מה היו עושים לך? א"ל: היו חותכים את ראשי בסייף. א"ל: והלא דברים ק"ו ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם שהיום כאן ומחר בקבר, כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה. מיד נתפייס אותו השר, ונפטר אותו חסיד לביתו לשלום".

כשאמר רבי יהודה לשר: המתן עד שאפייסך - חשב השר שמדובר בכסף, אבל רבי יהודה דייק ואמר "בדברים". כי למעשה מה שכתוב אפילו המלך שואל בשלומי לא ישיבנו, הכוונה למלך ישראל, אבל למלך גוי, ישיב מפני הסכנה. וא"כ מדוע לא ענה ר"י לאותו שר? אלא הענין הוא כך, אם ר"י היה שומע שאמר לו השר שלום, בודאי שהיה עונה לו כדין. אבל מרוב שהוא היה שקוע בתפילה ומכוון בה, לא שמע ולא ראה את השר. ומצב כזה של התעלות אי אפשר להסביר לשר, ועל כן אמר לו המתן עד שימצא תשובה ההולמת לו, שיבין אותה לפי השכל של הגוי.

תפילתו של הבבא סאלי זיע"א

מסופר על הבבא סאלי זיע"א, שהיה מתפלל בביכ"נ ועמד בתפילת שמונה עשרה, ובא גוי אחד וירה ירייה לתוך ביהכ"נ, והכדור עבר ליד אזנו של הבבא סאלי ונתקע בכותל, וכל הציבור ברחו מרוב בהלה. הוא סיים את תפילתו ואמר "עושה שלום" אך אינו רואה אף אחד, ובית הכנסת ריק מאדם, יצא הבבא סאלי החוצה ושאל לפשר

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרֵב מֵרַדְכִי אֵלֵיהֶו זְצוּק"ל

בלק - תשס"ג - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֵלֵיהֶו זְצוּק"ל

אמרתי על כך שכנראה התפילין היו פסולות, שאם היו כשרות, היה הישמעאלי ירא מפניו. או שניתן לומר שאותו ישמעאלי כלל לא הגיע לדרגת אדם שנוכל להחשיבו.

המתפלל שחרית בר"ח ושומע קדושת "כתר"

חולצים את התפילין בראש חודש לפני תפלת מוסף, משום שבתפלת מוסף אומרים 'כתר', והתפילין הם כתר, ואין אומרים כתר על כתר. אם הוא בתפלת שחרית מעוטר בתפילין, ושומע קדושת 'כתר' של מוסף במנין הסמוך לו - הדין הוא, שצריך לעמוד ולומר 'כתר' עם הציבור למרות שיש עליו תפילין. וכותב הרב בא"ח: טוב שישנה את מיקום התפילין, כגון יחצוץ באצבעותיו או ע"י בגד במקום הנחת תפילין של יד, וכן שיזיז מעט את התפילין של ראש ממקומו (עיין ויקרא ש"ש אות י"ז).

שבע ביום הללתיך

כתוב "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם". ועל התפילין נאמר "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". וכותב הרמב"ם: אם מתעטף בטלית שיש בה ארבע כנפות, ומניח תפילין יד וראש, ומזוזה בפתחו - הרי שבע מצוות, ועל זה נאמר 'שבע ביום הללתיך', ומצוות אלו מגינות על האדם שלא יבא לידי איסור (עיין לרמב"ם פ"ו מהלכות מזוזה הלכה י"ג).

התפילין הם הפאר והאות שהקב"ה נתן לנו, ואשרינו מה טוב חלקינו מה נעים גורלנו שזכינו לכך בכל בוקר.

סיום

ויהי רצון שהקב"ה ימשיך לשמור עלינו, וישמור את כל עם ישראל בכל מקומות מושבותיהם. כשיבוא המשיח כולם ירצו לעלות לארץ ישראל, וכתוב עתידין בתי כנסיות שבחו"ל שיקבעו באר"י (מגילה כט ע"א), וכל מי שהיה רגיל לבוא לבית הכנסת ולהתפלל בקביעות יזכה לעלות יחדיו עם בית הכנסת.

ויהי רצון שיראו עינינו וישמח ליבנו בביאת גואל צדק, במהרה בימינו אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

